
NÚRIA ALTURO

LES ACTIVITATS NO SÓN ACCIONS (SITUACIONS I TIPUS DE TEXT EN ANGLÈS I EN CATALÀ)

(1) Aquest treball s'ha realitzat en el marc de les activitats del Grup d'Estudi de la Variació (GEV) del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona (SGR2000-00001). Agraïm a Josep Besa, Neus Nogué, Manel Pérez Saldanya, i els editors i els revisors anònims d'aquest volum de *Caplletra* les observacions que ens han servit per millorar el treball. Qualsevol error en la versió final és només responsabilitat nostra.

(2) La terminologia que denomina les categories de situacions en la bibliografia és heterogènia: el terme *estat* és el més general, però els termes *activitat* i *acció* conviuen amb d'altres com *procés* (activitat) i *esdeveniment* (acció). El mot *procés* sembla tan transparent com

0. PREÀMBUL¹

Les situacions que coneixem i que descrivim amb el llenguatge s'han relacionat, des de l'època d'Aristòtil, amb tres categories bàsiques: *estats*, *activitats* i *accions*.² La naturalesa de les *activitats* ha estat, de sempre, un tema de discussió, ja que tenen propietats tant dels *estats* com de les *accions*, de manera que no és prou clar si cal considerar-les una categoria independent o si constitueixen una subclasse d'alguna de les altres dues. Els arguments en favor de cadascuna d'aquestes possibilitats els trobem bàsicament en el marc de la recerca semàntica i sintàctica sobre l'aspecte intraoracional (morfològic, lèxic o sintàctic), però alguns autors han estudiat també la relació entre tipus de situacions i estructura del discurs (Dowty 1986, Hinrichs 1981/1986, Smith 1999, entre d'altres). L'article que presentem se situa en aquesta segona perspectiva.

El nostre treball parteix del pressupòsit que els tipus de situacions funcionen com una mena d'eixos conceptuals d'estructuració de la informació que condicionen la codificació lingüística de la perspectiva que adopta el parlant en relació amb el caràcter *discret/no discret* i *dinàmic/no dinàmic* de la situació que descriu. Es tracta de categories conceptuals (primitives o universals) que responen a mecanismes cognitius generals de processament de la informació, similars, per exemple, als que ens permeten observar una casa globalment o ens faciliten, en canvi, que ens fixem en els detalls de

construcció de la façana. La capacitat d'observar entitats (objectes, conceptes o situacions) des de perspectives diferents és una capacitat cognitiva general que determina la selecció de determinats recursos estructurals del llenguatge, que poden ser diversos en llengües diferents, i dins mateix d'una llengua particular. Així, per exemple, una situació que el parlant vol mostrar com a discreta es pot expressar mitjançant un morfema derivatiu perfectiu (com en rus el prefix *pro* per formar *pročitát* a partir del verb *čitát* 'llegir'), o mitjançant un morfema flexiu perfectiu (com passa en català amb la flexió del perfectiu d'indicatiu, *llegires*, que alterna en diferents varietats geogràfiques i funcionals amb la perífrasi *vas llegir*); altres vegades no es disposa d'un morfema perfectiu, i la interpretació discreta es deriva, per exemple, del valor dinàmic del verb (com en les llengües Nakanai, Ngambai i Ten, o en algunes llengües pidgin i criolles –vegeu Bickerton 1975, 1977, Bybee, Perkins i Pagliuca 1994), de la combinació del verb amb complements delimitats (*fins a Castelló, sis pomes, la casa*, etc., combinats amb el present d'indicatiu –neutre pel que fa a perfectivitat), o de restriccions imposades pel context (com la que imposa la pregunta *Què has fet?* a l'afirmació *Menjar pipes*, que s'interpretaria com a no discreta si la pregunta prèvia fos *Què estàs fent?*).

D'altra banda, també l'organització del discurs està condicionada per la visió subjectiva que té el parlant sobre el caràcter (no)discret i (no)dinàmic de la situació que vol descriure. En la bibliografia sobre l'estructura del discurs, alguns estudis poden donar suport a aquesta possibilitat, particularment les anàlisis dels recursos estructurals que aconsegueixen la funció pragmàtica de la *fonamentació* (*grounding*) en les narracions orals, és a dir, l'assignació de nivells de notorietat a les situacions que es presenten, o, en altres paraules, la funció de distingir els segments narratius principals, que se situen en un primer pla, dels que ocupen una posició de rerefons (Labov 1972, Hopper 1979, Longacre 1981, Wallace 1982, Silva-Corvalán 1983, Reinhart 1984, Fleischman 1985, 1990, Fludernik 1991, Hooper 1998). En les narracions, els segments que apareixen en un primer pla mostren situacions discretes que se succeeixen dinàmicament; és a dir, el que fa el parlant és destacar la carcassa narrativa del text. D'una manera semblant, en altres menes de text el parlant dóna més relleu a segments que mostren les situacions del món com a discretes o com a no discretes, com a dinàmiques o com a no dinàmiques, i basteix sobre aquests segments l'estructura del text en tant que descriptiu, expositiu, o d'altres.

D'acord amb tot això, pensem que la naturalesa de les activitats s'ha de valorar, almenys, a partir de la codificació dels tipus de situacions en llengües diferents, en nivells estructurals diferents, i en tipus de text diversos. En aquesta línia, l'article que presentem estudia la codificació oracional i discursiva d'estats, d'activitats i d'accions en diversos tipus d'unitats discursives de llengua anglesa i de llengua catalana.

activitat, que utilitzem en aquest article, però el mot *esdeveniment* s'ha usat per referir-se tant a les situacions d'acció com al conjunt de tipus de situacions (per a Bach 1986 el terme *eventuality* inclou estats, activitats i accions).

La redacció d'aquest article ha estat motivada per la lectura d'un treball d'Smith (1999) en què es defensa que les activitats, tot i tenir peculiariats distintives, formen una classe natural amb les accions. Aquesta tesi es fonamenta, bàsicament, en l'observació que en textos narratius anglesos les oracions d'activitat funcionen de la mateixa manera que les d'acció, i en el fet que tant les activitats com les accions són categories dinàmiques. En la nostra opinió, les conclusions d'Smith són el resultat d'una consideració parcial dels fets. En primer lloc, l'autora només té en compte els textos narratius, i no analitza el comportament de les activitats en altres tipus de text. En relació amb això, focalitza la seva atenció en les situacions dinàmiques (accions i activitats), mentre que deixa en un segon terme la relació entre les activitats i els estats. D'altra banda, aquesta autora es basa només en la llengua anglesa, i no té en compte llengües amb sistemes tempoaspectuals diferents, tot i reconèixer el paper central de les categories temporals i aspectuals en la codificació de les situacions.

En contrast amb Smith (1999), la idea que defensem és que les activitats són una classe independent de situacions —tot i que comparteixen algunes característiques amb les accions i d'altres amb els estats (o més exactament amb un cert tipus d'estats). Cadascun d'aquests tipus determina una forma diferent de construcció de les unitats del discurs, de manera que el parlant selecciona els recursos lingüístics de què disposa en la seva llengua en funció de la perspectiva que vol mostrar (d'acció, d'activitat o d'estat) en relació amb la situació de què parla. El resultat són segments o seqüències de text que es poden ordenar en una escala de narrativitat en què els segments d'activitat ocupen una posició intermèdia, tan distant dels segments d'acció, més narratius, com dels d'estat, més descriptius. La interpretació del contrast entre aquests segments de text depèn, paral·lelament, del tipus de situació que associem a la proposició que enuncia globalment cada text, i no tant de les proposicions que s'hi insereixen. Aquesta distinció és rellevant, en general, en relació amb diversos aspectes de la dinàmica del discurs, i específicament, com veurem en aquest treball, en relació amb la interpretació de formes verbals aspectualment neutres, com el passat simple en anglès i el present d'indicatiu en català.

1. ELS TIPUS DE SITUACIONS

És sabut que no hi ha una tipologia única de situacions. En la bibliografia sobre el tema trobem des de classificacions dicotòmiques que oposen les situacions dinàmiques (o no estatives) a les no dinàmiques (o estatives) fins a treballs que combinen la dinamicitat amb altres propietats (la terminació, la inepció, la duració, l'estructura fàscica, el caràcter puntual, l'agentivitat, la causativitat, etc.) i que proposen fins a set o més tipus en els quals aquestes propietats es combinen de diverses maneres.³ Les més freqüents són les tipologies de tres o quatre tipus. Les primeres distingeixen *estats*,

(3) Vegeu una revisió detallada d'algunes tipologies de situacions a Alturo (1997).

activitats (o *processos*) i *accions* (o *esdeveniments*) a partir de conceptes relacionats amb (a) la discreció, o delimitació,⁴ i (b) la dinamicitat o moviment⁵ (Kenny 1963, Verkuyl 1989, Pustejovsky 1991). Les segones afegeixen a aquests criteris el caràcter *puntual* i el *no processual* (Vendler 1957), i, en conseqüència, proposen dues menes d'*accions*: les *realitzacions* (no puntuals i processuals) i els *assoliments* (puntuals i no processuals). Nosaltres pensem que la puntualitat és un tret subordinat a la noció més general de discreció, i que la noció de procés forma part del concepte de dinamicitat. En aquest sentit, no podem considerar la puntualitat i el procés criteris independents. D'altra banda, creiem que la distinció entre situacions discretes i no discretes és aplicable als estats, a diferència del que proposen les tipologies de tres tipus. Així doncs, adoptem una tipologia de quatre classes de situacions que, en primer lloc, s'allunya d'altres tipologies del mateix nombre de tipus pel fet que no inclou el criteri de la puntualitat; i, en segon lloc, es distancia de les tipologies de tres tipus perquè admet explícitament la possibilitat de dues categories d'estats.⁶ A més adoptem una visió integradora del concepte de dinamicitat, i, a diferència d'altres autors, l'entendem com el moviment que es produeix en una situació, amb independència de la possibilitat que provoqui (o no) un canvi d'estat. (1) descriu de manera simplificada les propietats dels quatre tipus:

(1)	<i>Estats discrets:</i>	discrets, no dinàmics
	<i>Estats no discrets:</i>	no discrets, no dinàmics
	<i>Activitats:</i>	no discretes, dinàmiques
	<i>Accions:</i>	discretes, dinàmiques

Aquestes propietats es corresponen a dues facultats cognitives generals que incideixen no només en el llenguatge, sinó també, per exemple, en l'audició o en la visió: (a) la capacitat de percebre entitats del món (imatges, sorolls, objectes, conceptes, situacions...) o bé de manera holística, global, discreta, o bé de manera estructurada, atenent a les seves característiques internes i no a la imatge global; (b) la capacitat de percebre el moviment, o la manca de moviment, d'aquestes entitats (entenent moviment en un sentit general que inclou el desplaçament en l'espai o en el temps i la transformació d'una entitat o la substitució d'una entitat per una altra). Es tracta, per tant, de propietats independents de les situacions mateixes, encara que condicionin la forma en què aquestes situacions són presentades en el llenguatge.

En el discurs, les diferents perspectives que adopta el parlant en relació amb aquestes dues capacitats cognitives s'afegeixen al contingut proposicional de cada segment de text, que comprèn la informació sobre els referents i sobre les propietats i les relacions que els caracteritzen. Segons la perspectiva que s'adopta, una mateixa situació es presenta, en el text, de maneres diferents. Així, per exemple, una situació

(4) El terme *delimitat* fa referència només a la presència de límits, mentre que *discret* (en el sentit de discontinu) permet englobar no només la presència de límits, sinó també la noció de visió global de la situació. Preferim, doncs, *discreció*, que també és usat per Smith (1999).

(5) La terminologia de les propietats de les situacions és tan diversa com la de les situacions mateixes. Els termes *discreció*, *delimitació*, *dimensionalitat* o *escaneig sumari* denominen una mateixa propietat en treballs diferents; i el mateix passa amb els termes *dinamicitat*, *moviment*, *directionalitat* i *escaneig seqüencial*, que es refereixen, amb diferències mínimes, a una mateixa idea (vegeu Langacker 1990, Jackendoff 1991, Smith 1991, 1999, entre d'altres).

(6) Alguns autors han apuntat la possibilitat d'una distinció tipològica entre estats discrets i no discrets, però no han arribat a desenvolupar-la (Dowty 1979, Jackendoff 1991, Smith 1991, 1999).

abstracta en què hi ha una relació de coneixença entre dues entitats x i y (2), pot ser presentada en diferents contextos com un estat discret (3), com un estat no discret (4), com una activitat (5) o com una acció (6).

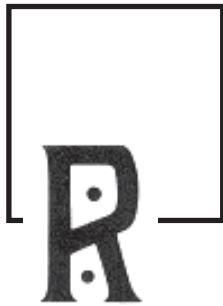
(2) conèixer (x, y)

(3) El Pere coneix la Marta (=P sap qui és i com és M)

(4) El Pere està coneixent la Marta (=P està sabent com és la Marta)

(5) El Pere està coneixent la Marta (=P i M estan enmig de la situació de presentar-se, o algú/M està presentant M a P)

(6) El Pere coneix la Marta (=P i M es presenten, o algú/M presenta M a P)

Casos com (3) a (6), en què un mateix verb s'utilitza per a situacions dinàmiques i no dinàmiques, són més aviat excepcionals. És més habitual que hi hagi una distinció lèxica entre situacions dinàmiques i no dinàmiques, i que es recorri a d'altres recursos per marcar la perspectiva (no)discreta. Vegem-ho en els exemples (7) a (10). Les respostes dels parlants B il·lustren els quatre tipus de situacions de (1). Considerem respostes no reeixides (#) aquelles en què la resposta del parlant B no correspon al tipus de situació que s'està exemplificant. En aquests casos, hi ha una manca d'acord entre A i B pel que fa a la perspectiva que adopten sobre la situació de què estan parlant.

(7) *Estat discret:*

A: Què et sembla, la pel·lícula?

B: *M'agrada* / #*M'està agradant*

(8) *Estat no discret:*

A: Què et sembla, la pel·lícula?

B: *M'agrada* / *M'està agradant*

(9) *Activitat:*

A: Què fas?

B: *Menjo pipes* / *Menjar pipes* / *Estic menjant pipes*

(10) *Acció:*

A: Què has fet?

B: *Menjo pipes* / *Menjar pipes* / #*Estic menjant pipes*

Noteu que no hi ha una relació biunívoca entre la morfologia aspectual dels verbs i el tipus de situació que exemplifica cada exemple: el present és possible en tots els casos (7 a 10), encara que la situació s'hagi conceptualitzat de forma diferent. Evidentment, el present és una forma aspectualment neutra, i la seva interpretació depèn en bona mesura de les inferències que fa l'oient sobre el tipus de situació que el parlant vol presentar: la pregunta *Què fas?* pot interpretar-se, en diferents contextos, o bé com una demanda d'informació sobre una activitat que està en curs, com en l'exemple (9), o bé com una sol·licitud de descripció global de l'activitat que està fent l'interlocutor, com en l'exemple (10). En el primer cas el punt de vista aspectual de la situació és imperfectiu, mentre que en el segon cas és perfectiu; tanmateix, el present és utilitzat per expressar tots dos valors. Altres formes verbals amb valors temporals o aspectuals marcats tendeixen, en canvi, a especialitzar-se en l'expressió de determinats tipus de situacions: per exemple, les formes amb valors temporals o aspectuals delimitats (com les formes anteriors –els temps compostos– i les perfectives –el perfet d'indicatiu) s'utilitzaran preferiblement per mostrar situacions discretes (estats discrets o accions), mentre que formes no delimitades (com l'imperfet d'indicatiu) es preferiran en la textualització de situacions no discretes (estats no discrets i activitats) (Alturo 1999) –sense que es tracti, però, d'una relació categòrica.

Cal tenir en compte que la codificació de les situacions no depèn només dels temps verbals. Ben al contrari, la perspectiva que té el parlant sobre la discreció i la dimensionalitat de la situació que descriu es codifica de forma composicional, és a dir, la morfologia aspectual es combina amb el significat lèxic del verb, el subjecte i els complements, i específicament amb la presència d'operadors quantificacionals que es codifiquen lingüísticament o que són proporcionats pel context d'ús. Ens referim, per exemple, a l'ús d'un plural indeterminat per marcar la no discreció d'una situació com (9). O a la selecció de la perífrasi *estar* + gerundi per codificar el mateix valor a (8) i a (9). O a la selecció de verbs no dinàmics com *agradar* i dinàmics com *menjar*, que poden presentar una situació com a discreta o com a no discreta segons els elements amb què es combinen. O, també, al discurs anterior: una resposta com *Menjar pipes* seria inequívocament interpretada com la descripció global d'una situació (és a dir, com una acció) si la pregunta anterior fos *Què has fet?* i no *Què fas?*, ja que el valor temporal anterior (delimitat) del pretèrit indefinit és semànticament coherent amb el caràcter discret de les accions.

D'altra banda, els tipus de situacions són independents de la localització temporal, de manera que, en principi, el parlant pot mostrar estats (discrets i no discrets), activitats i accions en el temps present, el passat i el futur. Hem vist en aquest apartat alguns exemples de present. Els exemples (11) a (14) mostren codificacions dels diversos tipus de situacions en el passat i en el futur. En aquests exemples, que, com els anteriors, hem elaborat amb finalitats expositives, són les preguntes d'A les que mostren les diferents perspectives que adopta el parlant. Es tracta de preguntes i respostes que podríem sentir en un assaig d'una obra de teatre.

(11) Estats discrets

a. Passat

A: Qui va fer cara d'estranyat?

B: El rei lleó

b. Futur

A: Qui farà cara d'estranyat?

B: El rei lleó

(12) Estats no discrets

a. Passat

A: Qui feia cara d'estranyat?

B: El rei lleó

b. Futur

A: Qui estarà fent cara d'estranyat?

B: El rei lleó

(13) Activitats

a. Passat

A: Amb qui parlava, la guineu?

B: Amb el rei lleó

b. Futur

A: Amb qui estarà parlant, la guineu?

B: Amb el rei lleó

(14) Accions

a. Passat

A: Amb qui va parlar, la guineu?

B: Amb el rei lleó

b. Futur

A: Amb qui parlarà, la guineu?

B: Amb el rei lleó

En aquests exemples, hem usat diferents temps i perífrasis verbals per expressar la diferència entre discreció i no discreció. El contrast, en català, entre el perfet (d'aspecte imperfectiu) i l'imperfet (perfectiu) permet mostrar aquesta diferència. D'altra banda, la flexió verbal temporal anterior i de passat, sobretot, i també de futur, poden afavorir una interpretació discreta pel fet que es troben fora dels límits del moment de l'enunciació (vegeu Bybee, Pagliuca i Perkins 1994, Alturo 1999). Semblantment, la perífrasi progressiva *estar* + gerundi pot afavorir una interpretació no discreta, tot i que

el seu valor inherent és estrictament temporal (indica el desenvolupament de la situació en un temps determinat, Herweg 1991). En el cas dels valors temporals anterior, passat, futur, i en el progressiu, el valor de discreció o de no discreció que atribuïm al text és una inferència pragmàtica derivada d'aquests significats temporals i afavorida pel context d'ús, i no pas una propietat inherent de les formes que codifiquen temporalitat. Vegeu, en aquest sentit, els exemples de (15), en què el futur simple pot expressar discreció o no discreció en contextos diferents.

(15)

- a. Discreció
Parlaràs a l'escena IV
- b. No discreció
Parlaràs mentre el rei lleó estigui dormint

D'altra banda, en els exemples (7) a (14) hem seleccionat verbs o locucions verbals diferents per indicar, bàsicament, diferències entre situacions dinàmiques (*fer, parlar*) i no dinàmiques (*semblar, fer cara de*). També la codificació lèxica de la (no)discreció sembla relativament freqüent, sobretot en el cas de situacions dinàmiques com les de (16):

(16)

- a. Situacions dinàmiques discretes
morir, arribar, saltar, despertar, tancar
- b. Situacions dinàmiques no discretes
viure, caminar, córrer, escriure, menjar

En canvi, és rar trobar verbs estatus que s'oposin lèxicament pel que fa a la (no)discreció –la qual cosa explica, segurament, que no s'hagi desenvolupat l'estudi d'aquesta noció en relació amb els estats en la mateixa mesura que s'ha desenvolupat en les situacions dinàmiques. Hi ha, tanmateix, alguns verbs estatus inherentment discretes que s'oposen a formes no discretes. Probablement, la distinció entre *ésser* i *estar* en exemples com (17) –que la gramàtica tradicional explica com un contrast entre permanència i transitorietat– respon a l'oposició conceptual bàsica entre situacions discretes i no discretes.

(17)

- a. Situació no dinàmica discreta
El Joan és alt
- b. Situació no dinàmica no discreta
El Joan està alt

2. ELS TIPUS DE TEXT

En la bibliografia sobre tipologies textuals es fa una distinció general entre *clASSES de text* o *gèneres de discurs* (conferència, conte, conversa telefònica, classe magistral, etc.) i *tipus de text* o *modes d'organització del discurs* (narració, descripció, exposició, etc.) (vegeu Isenberg 1987, Biber 1989, Charaudeau 1992, Castellà 1992, 1994, 1996, Adam i Revaz 1996). Els *gèneres* són formes de discurs que els parlants d'una llengua associen a una situació comunicativa particular. Els *tipus*, en canvi, són modalitats d'organització del discurs. En aquest estudi ens ocupem dels *tipus de text*, no dels *gèneres*.

L'anàlisi dels tipus s'ha centrat sovint en les unitats estructurals que es combinen jeràrquicament i seqüencialment per formar un text. Diferents autors han donat noms diversos a aquestes unitats estructurals: *seqüències* (Adam 1992, Adam i Revaz 1996), *macroestructures semàntiques* (Dijk 1977), *unitats discursives constituents* (Polanyi 1988), etc. En qualsevol cas, es tracta de segments del discurs (clausals i supraclausals) que es relacionen amb el que podríem anomenar, seguint Polanyi (1988), *contenidors semàntics* (*semantic case frames*), és a dir, magatzems que contenen la informació sobre els participants, l'activitat, el temps i el lloc que intervenen en la situació que descriu cada unitat. Aquesta informació pot ser presentada de diverses maneres: o bé com una successió d'entitats o de fets ordenats cronològicament i/o causalment, acabats o en curs; o bé com una llista ordenada de manera aleatòria, de contenidor a contingut, de general a específic, etc. En qualsevol cas, la forma en què es textualitza (és a dir, es codifica en un text) una situació depèn del tipus d'organització del discurs, o *tipus de text*, que el parlant selecciona de manera inconscient.

En aquest article assumim com a hipòtesi de treball la idea que els segments estructurals del discurs (o *seqüències*, en la terminologia d'Adam) són un reflex de la visió que té el parlant sobre el caràcter (no)discret i (no)dinàmic de la situació que vol descriure, és a dir, són el correlat discursiu dels tipus (conceptuals) de situacions. En aquest sentit, pensem que es pot proposar una tipologia conceptual dels textos que podria complementar les aportacions que altres tipologies fan a l'estudi del text (vegeu Adam i Revaz 1996). Aquesta tipologia es basa en els tipus de situacions que hem definit en l'apartat anterior, a partir dels quals es poden definir quatre prototipus textuals:

- *Descripció*: inclou els textos que mostren una situació de manera discreta i no dinàmica (com un *estat discret*)
- *Exposició d'estats*: inclou els textos que mostren una situació de manera no discreta i no dinàmica (com un *estat no discret*)
- *Exposició d'activitats*: inclou els textos que mostren una situació de manera no discreta i dinàmica (com una *activitat*)

(7) L'ús que fem dels termes *descripció*, *exposició* (d'*estats* i d'*activitats*) i *narració* no és el més habitual, per la qual cosa els destaquem d'ara endavant en lletra cursiva (excepte en els exemples, on mantenim la lletra rodona).

(8) Tots dos textos formen part del Corpus Oral de Registres (COR) del Corpus de Català Contemporani de la Universitat de Barcelona (CUB). VR9293_12 és un dels textos del corpus pilot de COR (Payrató 1998). Podeu trobar informació sobre COR en la pàgina web de la Secció de Lingüística del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona: www.ub.es/lincat

- *Narració*:⁷ inclou els textos que mostren una situació de manera discreta i dinàmica (com una *acció*)

Allò que determina que un segment de text es correspongui a algun d'aquests prototipus és el fet que la situació que es presenta es vegi com un estat discret o no discret, com una activitat, o com una acció. Cal remarcar que ens referim a la situació global, a allò que Adam (1992) anomena *macroproposicions*, i no pas a les subsituacions que inclou. És aquesta macrosituació la que determina la configuració del segment de text.

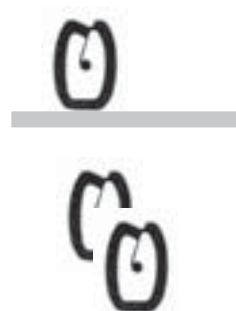
Els exemples següents il·lustren aquests quatre prototipus conceptuals de text. Es tracta de fragments reals de llengua catalana extrets d'un monòleg sobre els viatges que ha fet el parlant (CUB-COR/VR9293_12) i de la retransmissió d'un partit de futbol (CUB-COR/VR9495_05_02).⁸ Hem seleccionat textos en present per tal d'il·lustrar el fet que la discreció i la dinamicitat són conceptes independents de la localització temporal, com ja hem comentat. Els fragments en lletra cursiva contenen resums i avaluacions (Labov i Waletzky 1967) que mostren discretament les mateixes situacions que transcrivim en lletra rodona. En aquests casos, la macroproposició és explícita, però en d'altres cal reconstruir-la a partir del text.

(18) Descripció

(. 0.18) Caraca:s_
és:_
(.0.25) una ciutat molt lletja_
(... 1.03) així tipu c- tipu americanitzat_
per anar amb cotxe_
(. 0.12) barris separats per autopistes_
(...0.41) no l'hi recomano a ningú_
(.. 0.34) (INH)
(CUB-COR/VR9293_12: #614-620)

(19) Exposició d'estats

<(.. 0.41) o sigui que s'està fresquet\
(. 0.24) és un clima molt agradable_
(. 0.18) per la nit_
(.. 0.30) no\
(.0.13) {(??) o sigui_>
fa calor_
vas:_
amb màniga curta_
segons com al vespre et poses una jaqueteta:_

<i s'hi està molt bé>
(CUB-COR/VR9293_12: #628-637)

(20) Exposició d'activitats

(. 0.16) els caps de setmana_
el dissabte al vespre_
e:s reuneixen els negres_
(. 0.24) i toquen els {(DC) tambors\}
toquen tambors_
i ballen_
unes danse:s_
(.. 0.41) amb un contingut sexual (. 0.12) molt fort_
(.. 0.33) bastant {(DC) violentes_
<(.. 0.95) {(P) i sembla que estiguis doncs a l'Àfrica\}>
(CUB-COR/VR9293_12: #599-608)

(21) Narració

ha jugat Alkiza cap a una zona de ningú: la pilota serà pel Barça_
é s Nadal qui s'hi acosta:/
(.) i la toca {(F) la remena/}
(.) i la juga cap a l'eix de la defensa del Barça cap a {(F)Koe}man:_
(.) puja la pilota {(F) Koe}man:_
(.) cap a Guardiola que l'hi torna:_
(...) Koeman Nadal:_
(..) la demana Eskurza_
(.) Amor:_
(.) Eskurza:_
(..) Eskurza a Guardiola:_
(.) Guardiola per Amor:_
amb el cap Amor cap a Guardiola:_
(.) Bakero Guardiola:_
(.) canviant el joc buscant la banda esquerra (.) on hi és Aitor Begiristain:_
Hagi (.) el dobra Sergi:_
no ho ha vist Hagi o no ho ha volgut veure_
(.) torna a provar-ho Hagi:/
(.) se'n du la pilota Goiko la recupera Sergi pel Barça:_
Guardiola {(F) Koe}man:/
(.) això fa bon color/
(CUB-COR/ VR9495_05_02: #71-91)

(9) Aquest text forma part de la mostra d'accés lliure del British Component of the International Corpus of English (ICE-GB). Vegeu la pàgina web del corpus a www.ucl.ac.uk/english-usage/ice-gb/index.htm

Vegeu també un exemple de cadascun dels tipus situacionals de text en els textos en anglès (22) a (25), que, com els exemples catalans anteriors, són en present. Tots quatre procedeixen de la retransmissió, a través del Canal BBC 4, d'una desfilada militar en honor de la reina d'Anglaterra amb motiu del seu aniversari (The British Component of the International Corpus of English, ICE-GB: S2A-011).⁹

(22) Descripció

Drum horse of the Life Guards Hieronymous a piebald gelding <,> black and white that means <,> given to the regiment in March nineteen eighty-six by Her Majesty the Queen
His training took over two to three years
He's now then
Stands sixteen hands two inches high
That's about five feet six at the shoulder
The ketteldrums that he carries are the silver drums given to the first Life Guards by William the Fourth on the twenty-third of July eighteen thirty-one <,> draped in the magnificent crimson and gold drum banners embroidered with the Royal Arms
(ICE-GB: S2A-011, #50-56)

(23) Exposició d'estats

And uh <,> you can see the Prime Minister over there on his stand between the uh <,> Foreign Secretary and the Defence Secretary <unclear word> and Douglas Hurd <,>
(ICE-GB: S2A-011, #24)

(24) Exposició d'activitats

Second Battalion Scots Guards combining numbers three or four guards march past to Hieland Laddie <,>
For the first Battalion of Welsh Guards the Rising of the Lark <,>
Numbers Seven and Eight Guards formed by the <unclear word> and Coldstream Guards march past to their regimental slow march <unclear word> written by Johann Valentine Hamm for the Milanova sisters Teresa and Maria <,>
(ICE-GB: S2A-011, #28-30)

(25) Narració

The Queen <,> sits herself down again <,>
The field officer <,> Brigadier Braithwaite <,> rides <,> to face Her Majesty salutes with his sword <,> and rides away to take command of the parade again
(ICE-GB: S2A-011, #31-32)

(10) Els exemples en anglès i l'exemple en català (21) se situen, per tant, en la dimensió del *discurs* (Benveniste 1966) –que Maingueneau i Salvador (1995) prefereixen anomenar *pla de senyalització dèctica*. Els exemples en català (18), (19) i (20) pertanyen, en canvi, a la dimensió del *relat* (Benveniste 1966) –o al *pla sense senyalització dèctica* (Maingueneau i Salvador 1995).

Els textos en anglès mostren situacions que es produeixen al mateix temps que el parlant construeix el seu discurs –com l'exemple (21) i a diferència dels exemples (18) a (20), que mostren uns fets allunyats del moment de l'enunciació.¹⁰ Com a conseqüència d'això, la codificació i la interpretació de les seqüències (21) a (25) està molt més ancorada en el context extralingüístic que no pas en les seqüències (18) a (20).

Veiem, així, que en els textos expositius (23) i (24) és el fet de parlar de situacions reals en el moment en què s'estan produint el que ens permet interpretar que la situació s'està presentant de manera no discreta, és a dir, no com un fet global (acabat o no), sinó com un fet en curs de desenvolupament: mentre estem parlant, el primer ministre seu entre el secretari d'affers estrangers i el secretari de defensa (23); mentre estem parlant, van desfilar els diversos cossos de guàrdia (24). Els límits de les situacions, que podem intuir que existeixen, resten en un segon pla; en canvi, allò que es destaca és la posició (estàtica) del primer ministre durant el temps en què té lloc la desfilada (23), o la marxa (dinàmica) dels diferents cossos de guàrdia al ritme de les seves particulars tonades (24). Noteu, d'altra banda, que la contribució del context extralingüístic és essencial no només amb els verbs que normalment no prenen la forma de present progressiu (els estatius com *can see, be, etc.*),¹¹ sinó també en els casos en què el parlant podria haver triat la forma progressiva per expressar la no discreció de la situació (com amb el verb *march past* en l'exemple 24).

3. LA NARRATIVITAT DELS TEXTOS

Els tipus de text que hem presentat en l'apartat anterior, i, alhora, els tipus de situacions que representen, són categories prototípiques que ocupen diferents punts d'un contínuum de *narrativitat*. Les posicions més altes, més narratives, les ocupen els textos dinàmics: la *narració* i l'*exposició d'activitats*; les més baixes els textos no dinàmics: l'*exposició d'estats* i la *descripció*. En els punts extrems del contínuum se situen els tipus discrets: la *descripció* i la *narració*; i en els intermedis, els tipus no discrets: els *expositius* (*d'estats* i *d'activitats*).

(11) Alguns verbs estatius s'usen en la forma progressiva en frases idiomàtiques: *I am hoping, I am intending* (Kenny 1963: 175).

(12) Dowty (1979) és un dels autors que inclou l'agentivitat i la causativitat en la caracterització dels tipus de situacions. No ho fan d'altres com Vendler (1957), Kenny (1963), Verkuyl (1989), Smith (1991), Pustejovsky (1991) o Tenny (1994).

(26) + Narratiu	Narració	(Acció)
	Exposició d'activitats	(Activitat)
	Exposició d'estats	(Estat no discret)
- Narratiu	Descripció	(Estat discret)

La noció de *narrativitat* no és una propietat dels tipus situacionals de text, ni dels tipus de situacions, sinó que ho és de cada text particular. Perquè un text sigui més o menys narratiu, s'han de donar diversos factors, i el tipus de text que es codifica és tan sols un d'aquests factors. Entre els altres hi ha, almenys, l'*agentivitat*, la *causativitat*, el concepte més general de *transitivitat*, i la *seqüencialitat*. Que un text sigui més o

menys agentiu, causatiu, transitiu, seqüencial, i que representi un tipus de situació dinàmica o no dinàmica, discreta o no discreta, determinarà la seva posició en l'escala de narrativitat.

L'*agentivitat* és, al costat de la *causativitat*, un dels conceptes semàntics que es relacionen, en la bibliografia, amb els tipus de situacions,¹² tot i que de manera poc sistemàtica. La idea més generalitzada sembla ser que aquestes dues nocions són independents de la perspectiva subjectiva del parlant sobre el caràcter (no)discret i (no)dinàmic de la situació, però que en canvi tenen a veure amb la relació objectiva que s'estableix entre les entitats que participen en una situació (Tenny 1994). En aquest sentit, no podem considerar-les components dels tipus de situacions que hem definit en aquest treball. Tanmateix, és evident que l'*agentivitat* i la *causativitat* contribueixen a la narrativitat d'un text, en la mesura que agents i causes poden ser els protagonistes o els generadors de la història.

D'altra banda, la *transitivitat* és una propietat més general que combina diversos trets, entre els quals hi ha l'*agentivitat*; algunes propietats que estan subordinades, en la nostra proposta, a les nocions de discreció i de dinamicitat (telicitat, puntualitat, acció); i altres valors com el nombre de participants, la intencionalitat, l'afirmació/negació, el mode, l'afectació de l'objecte i la singularització de l'objecte. Hopper i Thomson (1980) han relacionat la transitivitat amb la noció de fonamentació (*grounding*), en el sentit que com més alta és una oració en l'escala de transitivitat, més possibilitats hi ha que s'interpreti com a figura (*foregrounding*). En contrast amb aquests autors, nosaltres pensem que la transitivitat es correlaciona amb la narrativitat dels textos, però no amb la fonamentació. La fonamentació permet destacar la carcassa del text, és a dir, l'estructura que sustenta l'edifici textual. Però l'estructura depèn del tipus de situació que el text codifica, de manera que els segments que en un tipus de text apareixen en un segon pla (*backgrounded*), en un altre tipus poden ser posats en relleu (*foregrounded*). És el que passa, per exemple, en el cas de les oracions amb el verb en imperfet d'indicatiu, que en els textos *narratius* ocupen un segon pla i que, en canvi, són destacades en les *exposicions d'activitats*.¹³ Naturalment, en els textos narratius es posen en un primer pla els segments més transitius, però no per la correlació entre transitivitat i fonamentació (que cal considerar que no existeix), sinó per la correlació entre transitivitat i narrativitat.

A aquests factors cal afegir encara la *seqüencialitat*, és a dir, la presentació de situacions que es produeixen en un ordre cronològic. La seqüencialitat és un tipus de relació *objectiva* entre segments simples o entre segments complexos del text. És per tant independent del tipus de situació que aquests segments representen, ja que, com hem vist, els tipus –i, doncs, la dinamicitat i la discreció– depenen de la conceptualització *subjectiva* de les situacions reals. Tanmateix, la seqüencialitat interacciona amb la dinamicitat i la discreció dels textos, i aquesta interacció incideix en la relació entre narrativitat i seqüencialitat, de manera que si bé tots els textos dinàmics són més narratius si són seqüencials, no tots els textos seqüencials són més narratius que els no

(13) Maingueneau i Salvador (1995: 66) descriuen informalment aquests casos com a “*narrativitzacions* de les descripcions”. Per a aquests autors, com per a molts altres, tipus de text intermedis com les *exposicions d'activitats* són tipus fronterers, anòmals, que mereixen una atenció marginal. Per a nosaltres, en canvi, aquests tipus són classes independents que constitueixen el fonament dels gèneres expositius (alguns documents de televisió, classes magistrals expositives, etc.), de la mateixa manera que les narracions són la base dels gèneres narratius (contes, narracions conversacionals, etc.).

seqüencials. Sembla clar, per exemple, que (27) és més narratiu que (28), tot i que el primer no és seqüencial i el segon, que a més a més és discret, sí que ho és. La diferència es troba en el fet que (27) s'organitza com una exposició d'activitats, mentre que (28) és una seqüència descriptiva.

(27) Per Nadal sempre cantàvem nades i menjàvem gall dindi

(28) No hi ha qui l'entengui: primer és la persona més simpàtica de totes i després no vol saber res de tu¹⁴

Els tipus situacionals de text se superposen a aquests quatre factors en la mesura que responen a la perspectiva subjectiva del parlant respecte de la situació del món que vol mostrar en el seu discurs. Que en aquesta situació hi hagi agents singularitzats i accions successives afavoreix, evidentment, que es construeixi un text més narratiu, però és la visió que de la situació té el parlant allò que en darrer terme determina que la mostri com a dinàmica o no dinàmica, discreta o no discreta, és a dir, que posi en funcionament el seu sistema lingüístic per tal de construir una *narració*, una *exposició d'activitats*, una *exposició d'estats* o una *descripció*.

4. ELS RECURSOS DE CODIFICACIÓ DELS NIVELLS DE NARRATIVITAT EN ANGLÈS I EN CATALÀ: ELS TEMPS VERBALS DE PASSAT

És prou evident que una anàlisi completa dels recursos de la narrativitat en anglès i en català ultrapassa les limitacions d'un article. Per aquesta raó hem centrat la comparació entre l'anglès i el català en el potencial narrativitzador que tenen els temps simples de passat en les dues llengües. A partir d'aquesta comparació reprenem, en l'apartat 5, la tesi central de l'article: la idea que les activitats són una classe independent dels estats i de les accions.

La morfologia aspectual dels temps simples de passat facilita, en el català, la distinció entre *narracions* i *exposicions d'activitats*, que entre d'altres factors es marca a través de l'oposició entre el perfet (aspectualment perfectiu) i l'imperfet (imperfectiu);¹⁵ en l'anglès, en canvi, el fet de no disposar del contrast flexiu entre passat perfectiu i passat imperfectiu impedeix una codificació absoluta del nivell de narrativitat i fa que es depengui d'altres factors. Noteu, en aquest sentit, el contrast entre els textos (29a) i (29b), escrits per Josep Pla,¹⁶ i els (30a) i (30b), escrits per Patricia Cockburn.¹⁷ En totes dues llengües, la diferència entre la singularització (a 29b i 30b) i la no singularització (a 29a i 30a) del temps de referència contribueix a la major narrativitat dels textos b (29b i 30b); però en català, a més, l'oposició entre els dos textos està marcada per l'ús de l'imperfet o del perfet, cosa que no passa en els textos anglesos, que usen tan sols la forma de passat simple.

(14) En una presentació no seqüencial, la conjunció *i* tindria valor adversatiu: "És la persona més simpàtica de totes i (=però / i en canvi) no vol saber res de tu".

(15) Pel que fa a la relació entre temps verbals i tipus de text en català vegeu, entre d'altres, Pérez Saldanya (2000).

(16) Josep Pla. 1969 (2a edició 1980). *Homenots. Primera sèrie*. Obra completa, 11. Barcelona: Destino.

(17) Patricia Cockburn. 1985. *Figure of eight*. Kerry, Irlanda: Brandon. Hem consultat una edició de 1989, de la mateixa editorial. Cockburn és una de les moltes escriptores i dels molts escriptors irlandesos que han novel·lat les seves memòries. Hem triat un text de memòries perquè les *exposicions d'activitats* del passat hi apareixen més freqüentment que en d'altres gèneres. Agraïm a Rosa González, de la Universitat de Barcelona, que ens hagi parlat d'aquesta autora.

(29)

a. Exposició d'activitats del passat

Gairebé cada dia, quan es feia fosc, anava, generalment a peu, de l'obrador de la Sagrada Família fins a l'església de Sant Sever, al cor de la Barcelona vella, que era la que freqüentava. De retorn a casa –a la del Parc o al dormitori que enmig dels estris de l'ofici tenia a l'obrador–, agafava de vegades el tramvia (p. 229)

b. Narració del passat

A l'hivern de 1910, el senyor Gaudí es posà malalt. (...) Un gran amic de l'arquitecte, el pare Ignasi Casanovas de la Companyia de Jesús, sabedor de la notícia, home d'acció, decidí posar-se en moviment. El portà al despatx d'un metge especialista, el qual ordenà al malalt de passar una temporada fora de Barcelona (p. 231)

(30)

a. Exposició d'activitats del passat

I went back to art school, but only for the mornings. In the afternoon I shopped and took Susan, the chow, for a walk. (p. 82)

b. Narració del passat

At 8 a.m. the hotel porter rang up to say that a car was waiting for me. I dressed hurriedly and, not feeling at all my best, was driven to the plant (p. 86)

En relació amb el text (30a), cal dir que *I went back to art school* mostra una situació dinàmica i discreta. És, per tant, *narratiu*, i hauríem esperat que es desenvolupés en un segment supraclausal també *narratiu*; tanmateix, *but only for the mornings* anul·la la pressuposició que narrem una escena delimitada i obre els límits de la situació. En conseqüència, el que segueix és una situació no delimitada, que podria haver-se repetit indefinidament; és a dir: la resta del text és una *exposició d'activitats*. Noteu que el parlant no diu *I went shopping* (que en anglès s'interpreta com una acció) sinó *I shopped* (que s'interpreta com una activitat); a més, mentre que *I went back to art school* es tradueix al català amb el perfet ('vaig tornar a l'escola d'art'), les altres formes verbals del text es tradueixen amb l'imperfet –tant *shopped* ('comprava o anava de compres'), que és inequívocament d'activitat, com *took for a walk* ('m'enduia a passejar'), que altrament seria ambigu.

5. SITUACIONS I TIPUS DE TEXT

Com acabem de veure, quan una llengua no disposa de la distinció morfològica entre temps perfectius i imperfectius, la interpretació de la discreció o no discreció d'un text depèn completament d'altres factors. A (30a), l'expressió temporal *in the mornings* indica que no hi ha un marc temporal delimitat, i les situacions que segueixen

s'interpreten com a situacions en procés, dinàmiques i no discretes, és a dir, com a *activitats*. En canvi, les situacions de (30b) estan delimitades per l'expressió *at 8 a.m.* i pel fet que el nostre coneixement del món ens diu que es tracta de situacions necessàriament successives, de manera que cal que s'hagi acabat l'avís telefònic perquè la parlant es vesteixi, i cal que s'hagi acabat de vestir perquè la puguin conduir a un determinat lloc. Es tracta, doncs, de situacions dinàmiques i discretes i, per tant, d'*accions*.

Seguint aquest raonament, sempre que tinguéssim en anglès una situació delimitada de passat (codificada, a més, amb el verb en passat simple) l'hauríem de traduir al català amb el pretèrit perfect; mentre que si la situació fos no delimitada la traduiríem amb el pretèrit imperfect. Tanmateix, no sempre és aquest el cas: algunes situacions delimitades que en anglès es codifiquen amb el passat simple es tradueixen al català amb l'imperfect.

Vegeu l'exemple (31), que és el text complet de la narració en què s'insereix l'exemple (30b). Hem fragmentat el text en 8 segments que es corresponen a diferents tipus de text. Les lletres (A) i (B) indiquen que diferents segments formen part d'una mateixa macrosituació. El text narra la visita a una fàbrica de salsitxes de Chicago, que és presentada com una experiència interessant però traumàtica per a la parlant. La major part de les situacions que es presenten es codifiquen amb el passat simple. Tanmateix, mentre que els segments 1, 2, 3 i 8 els traduïm al català amb el perfect (o amb un passat anterior), els segments 4, 5, 6 i 7 els traduïm amb l'imperfect.

(31)

1. Narració (A)	We had <u>introductions</u> to some of the 'Meat Barons' of Chicago and one of them <u>invited</u> me to see over his sausage factory.	'Ens <u>van presentar</u> alguns dels 'Barons de la Carn' de Chicago i un d'ells em <u>va invitar</u> a visitar la seva fàbrica de salsitxes'
2. Descripció (A)	It <u>was</u> an interesting though horrible experience.	' <u>Va ser</u> una experiència interessant però horrible'
3. Narració (A)	I had <u>met</u> this gentleman at a party, late at night, and had <u>accepted</u> his invitation for the next day. At 8 a.m the hotel porter <u>rang up</u> to say that a car was waiting for me. I <u>dressed</u> hurriedly and, not feeling at all my best, <u>was driven</u> to the plant.	'Jo <u>havia conegut</u> aquest senyor en una festa, ben entrada la nit, i <u>havia acceptat</u> la seva invitació per a l'endemà. A les 8 del matí el porter de l'hotel em <u>va trucar</u> per dir-me que hi havia un cotxe esperant-me. Em <u>vaig vestir</u> ràpidament i, inquieta com estava, em <u>van dur</u> a la fàbrica'
4. Exposició d'estats (B)	It <u>was</u> a model of efficiency and rationalisation.	' <u>Era</u> un model d'eficiència i racionalització'
5. Exposició d'activitats (B)	The pigs <u>were headed</u> up a circular ramp which <u>went</u> round the building to the top floor. On this floor they <u>were slaughtered</u> .	'Els porcs <u>eren transportats</u> per una rampa circular que <u>donava</u> la volta a l'edifici fins al pis més alt. En aquest pis <u>eren sacrificats</u> '
6. Exposició d'estats (B)	The noise from the screaming, terrified pigs <u>was</u> astonishing.	'El soroll dels crits dels atemoritzats porcs <u>era</u> sorprenent'
7. Exposició d'activitats (B)	By gravity the carcasses <u>went down</u> to the next floor where they <u>were gutted</u> , down again to be cut up and so on, until they <u>emerged</u> at ground level as sausages and other similar products.	'Per efecte de la gravetat els cadàvers <u>baixaven</u> fins al pis següent, on <u>eren esbudellats</u> , baixats un altre cop per ser tallats, etc., fins que <u>reapareixen</u> en la planta baixa com a salsitxes i altres productes similars'
8. Narració (A)	I <u>was very shaken</u> and <u>made</u> a secret vow to turn vegetarian. This <u>was reinforced</u> at the conclusion of the tour by my host, who <u>emerged</u> grinning from his office with a brisk 'Now you have seen it all, it's time for breakfast,' and <u>led</u> me to a table on which was a silver dish full of sizzling sausages and bacon.	'Em <u>vaig impressionar</u> molt i <u>vaig fer</u> un vot secret de tornar-me vegetariana. Això <u>es va reforçar</u> al final de l'excursió gràcies al meu amfitrió, que <u>va sortir</u> somrient de la seva oficina amb un enèrgic "Ara que ho has vist tot, és hora d'esmorzar", i em <u>va portar</u> a una taula on hi havia una safata platejada plena de talls de salsitxa i de cansalada'

La diferència entre els segments 1, 2, 3 i 8, d'una banda, i els segments 4, 5, 6 i 7 de l'altra es troba en el fet que els primers formen part d'una macrosituació *narrativa* (A), mentre que els segons constitueixen una macrosituació d'*exposició d'activitats* (B). Dins de cadascuna d'aquestes macrosituacions hi ha subsituacions clausals i supraclausals de diversos tipus –*narratiu*, d'*exposició d'activitats*, d'*exposició d'estats*, *descriptiu*–, però és el tipus de situació que representa la macrosituació (o la proposició corresponent) allò que en darrer terme determina que entenguem que tot el segment mostra una situació d'*acció*, d'*activitat*, d'*estat discret* o d'*estat no discret*.

Per exemple, el segment 5 podria interpretar-se, fora de context, tant com una successió d'*accions* (com un text *narratiu*) com com una successió d'*activitats* (com una *exposició d'activitats*). Un parlant anglès entendria, en el primer cas, que estem parlant d'un fet puntual, d'uns porcs específics que van ser duts a un determinat lloc per ser sacrificats; en canvi, en el segon cas entendria que parlem d'un nombre indeterminat de porcs i d'un procés cíclic que podria repetir-se indefinidament. D'altra banda, un parlant català faria també aquestes dues interpretacions, i optaria per usar el perfet per traduir el text d'acord amb la primera interpretació i l'imperfet per traduir-lo d'acord amb la segona. Però el text està contextualitzat, de manera que tenim prou informació per saber quina és la interpretació correcta. El segment immediatament anterior, el 4, és un segment que mostra de manera no dinàmica i no discreta la situació de ser la fàbrica (*the plant*) un model d'eficiència i racionalització. Amb aquest segment, el parlant ens trasllada pragmàticament al moment en què viu l'experiència de la visita a la fàbrica, i ens fa viure la seva percepció dels fets des de dins, mostrant-los com un procés en curs de límits indeterminats. El segment 4 és la clau per interpretar 5 com una *exposició d'activitats*, com un text que mostra una situació que es percep com a dinàmica i no discreta, ...encara que cada fase de la manipulació dels porcs tingui uns límits precisos (*pujar fins al pis més alt, sacrificar, baixar, esbudellar*, etc.).

Noteu que estructuralment el segment 4 és exactament igual que el 2 (*It was a...*), però aquest l'hem interpretat com a discret, i l'hem traduït amb el perfet. La diferència és que aquí no es descriu un objecte (com a 4 es descriu la fàbrica), sinó una experiència que abans (segment 1) ja ens han dit que és un fet que té un inici i un final: la visita a la fàbrica. El desenvolupament dels fets que inclou aquesta macrosituació constitueix una *narració*, i els segments destacats d'aquesta *narració* es codifiquen amb el perfet (segments 1, 2, 3 i 8).

El mateix que hem dit sobre l'anglès en relació amb el passat simple es pot dir del present en català. Com és sabut, no hi ha, en aquesta llengua (tampoc en anglès), un present perfectiu i un present imperfectiu que es complementin, de manera que els textos en present es poden interpretar com a discrets o com a no discrets en diferents contextos. Si les situacions inserides en una macroproposició són seqüencials (com en el cas del segment 5 de (31)) s'afavoreix la interpretació discreta, llevat que el context ens doni prou informació per saber que no parlem d'una seqüència delimitada de fets,

sinó d'una seqüència de límits indeterminats, que podria repetir-se indefinidament. En aquest cas, el text no és discret i, per tant, *narratiu*, sinó que és no discret, i per tant una *exposició d'activitats*. És el que trobem en el text (32), on, malgrat la seqüencialitat i delimitació de les subsituacions, el que hi ha és una macrosituació que s'articula en la forma d'un text d'*exposició d'activitats*.

(32)

(.. 0.59) llavons_
tenen_
platges_
tenen una platja per exemple_
[...]¹⁸
(.. 0.79) i bé\
et banyes a aquella platja_
i llavons quan la gent s'acaba de banyar_
va_
(. 0.16) a un lloc_
(.. 0.92) per treure's la sal_
(.. 0.41) puja am:b cotxe_
deu minuts_
per la selva_
i es tira_
per les cascades d'un riu\
(. 0.16) i sí sí\
(. 0.13) la gent_
el deport nacional de Veneçuela és tirar-se per les cascades\
(CUB-COR/VR9293_12: #512-515[...]576-589)

En un test exploratori, vam demanar a sis subjectes que ordenessin els textos (18), (19), (20), (21) i (32) de més a menys narratiu. Els textos estaven ordenats en un ordre aleatori, i cap dels subjectes coneixia els objectius i el contingut del nostre treball. D'acord amb les nostres previsions, tots sis subjectes van considerar que la *narració* (21) era el text més narratiu. D'altra banda, quatre dels subjectes van dir que l'*exposició d'activitats* seqüencial (32) era més narrativa que la no seqüencial (20), i que aquesta ho era més que el text d'*exposició d'estats* (19), que al seu torn també era més narratiu que la *descripció* (18). Dels altres dos, un va dir que no veia diferències entre els dos textos d'*exposició d'activitats* (20 i 32), i l'altre va fer un grup de textos dinàmics (20 i 32), més narratius, i un altre grup de textos no dinàmics (18 i 20), menys narratius. En cap cas l'ordre que havíem predit es va invertir, i tampoc no es van agrupar o confondre els textos dinàmics amb els no dinàmics.¹⁹

(18) Fragment no transcrit que inclou una descripció de la platja i de com s'hi arriba.

(19) Agraïm la col·laboració de l'Òscar, el Josep, la Marta P., la Mireia, el Manel i la Neus en aquest experiment.

Els resultats d'aquest tempteig experimental suggereixen, en primer lloc, que els parlants som capaços de reconèixer intuïtivament diferents tipus de text i, en segon lloc, que aquest reconeixement respon a la major o menor prototipicitat del textos. (32) no és una *exposició d'activitats* prototípica, perquè l'ordenació seqüencial dels fets que inclou l'acosta als textos prototípicament *narratius*. Tanmateix, és un text que s'estructura d'acord amb la perspectiva que el parlant té sobre la situació que es presenta, que és vista com una activitat, i no com una acció. En aquest sentit, és un text inequívocament *expositiu* i no *narratiu*, i podem suposar que si el volguéssim traduir a una llengua que disposés d'un present imperfectiu i d'un present perfectiu, la forma verbal que triaríem seria el present imperfectiu –de la mateixa manera que l'imperfet català tradueix el passat anglès quan el text és una *exposició d'activitats*.

6. LES ACTIVITATS NO SÓN ACCIONS

Si totes les *exposicions d'activitats* continguessin situacions delimitades i seqüencials, com a (31) i a (32), i si no existissin llengües que haguessin gramaticalitzat la distinció entre perfectivitat i imperfectivitat, podríem pensar, amb Smith (1999), que les *activitats* formen una classe natural amb les *accions*. Al llarg d'aquest treball hem mostrat, però, que les activitats estan tan a prop de les accions com dels estats no discrets, i que no hi ha raons que justifiquin que les subordinem a cap d'aquestes dues classes.

Com hem vist, els tipus de situacions són categories subjectives que són independents de la seqüencialitat objectiva dels fets i de la relació objectiva entre entitats. Accions, activitats i estats (discrets i no discrets) són, en canvi, formes de percebre o de conceptualitzar les situacions del món. En l'exemple (31), la sèrie de situacions que duen els porcs a convertir-se en salsitxes constitueixen una *exposició d'activitats* perquè el parlant les veu, en conjunt, com un fet dinàmic de límits indefinits; en canvi, la visita de la parlant a la fàbrica de salsitxes és una *narració* perquè mostra una successió de fets que té un inici i un final clars. Tant l'*exposició d'activitats* (B) com la *narració* (A) de (31) mostren fets seqüencials, però la seqüencialitat no és una condició necessària ni d'un tipus de text ni de l'altre. La diferència entre aquests dos segments de text (internament heterogenis, d'altra banda), que es fa més evident per la selecció de passats imperfectius i perfectius en la traducció catalana, existeix malgrat les notables coincidències en els recursos lingüístics que s'hi utilitzen.

L'existència de textos d'*exposició d'activitats* més prototípics, com (20), (24), (29a) i (30a), demostra, en darrer terme, que la conceptualització de les situacions del món com a activitats no és, com passa amb les accions, la base conceptual de la construcció de textos *narratius*, sinó la base d'un altre tipus de text que projecta, en el discurs, la visió dinàmica i no discreta que té el parlant de la situació que presenta.

Les *activitats* no són *accions* perquè només comparteixen amb aquestes el fet de ser conceptualitzacions de l'estructura dinàmica de les situacions. Un altre paràmetre fona-

mental de la conceptualització de les situacions, la (no)discreció, es concreta de manera diferent en les accions (discretes) i en les activitats (no discretes), i aquesta diferència té conseqüències rellevants en la manera com es construeix i s'interpreta el discurs.

NÚRIA ALTURO
Universitat de Barcelona

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ADAM, J. M. (1992) *Les textes: types et prototypes. Récit, description, argumentation, explication et dialogue*, París, Nathan.
- ADAM, J. M. i REVAZ, F. (1996) «(Proto)Tipos: La estructura de la composición en los textos», *Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura* 10, *Monografía: ¿Textos? ¿Qué textos?*, pp. 9-22.
- ALTURO, N. (1997) *La semàntica verbal del català: la representació dels esdeveniments*, Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- (1999) «El papel de la anterioridad y de la perfectividad en la representación de estados y eventos», dins Serrano, M. J. ed., *Estudios de variación sintáctica*, Madrid-Frankfurt am Main, Iberoamericana-Vervuert Verlag, pp. 143-172.
- BACH, E. (1986) «The algebra of events», *Linguistics and Philosophy* 9, pp. 5-16.
- BENVENISTE, E. (1966) *Problèmes de linguistique générale I*, París, Gallimard.
- BIBER, D. (1989) «A typology of English texts», *Linguistics* 27, pp. 3-43.
- BICKERTON, D. (1975) *Dynamics of a creole system*, Cambridge, Cambridge University Press.
- (1977) «Pidginization and creolization: language acquisition and language universals», dins Valdman, A. ed., *Pidgin and creole linguistics*, Bloomington, Indiana University Press, pp. 49-69.
- BYBEE, J., PERKINS, R. i PAGLIUCA, W. (1994) *The evolution of grammar. Tense, aspect and modality in the languages of the world*, Chicago i Londres, The University of Chicago Press.
- CASTELLÀ, J. M. (1992) *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic*, Barcelona, Empúries.
- (1994) «Les tipologies textuals», dins Cuenca, M. J. ed., *Lingüística i ensenyament de llengües*, València, Universitat de València, pp. 109-124.
- (1996) «Las tipologías textuales y la enseñanza de la lengua. Sobre la diversidad, los límites y algunas perversiones», *Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura* 10, *Monografía: ¿Textos? ¿Qué textos?*, pp. 23-31.
- CHARAUDEAU, P. (1992) *Grammaire du sens et de l'expression*, París, Hachette.

- DIJK, T. A. VAN (1977) «Semantic macro-structures and knowledge frames in discourse comprehension», dins Just, M. i Carpenter, P. comp., *Cognitive processes in comprehension*, Hillsdale, N. J., Erlbaum, pp. 3-32.
- DOWTY, D. R. (1979) *Word meaning and Montague grammar. The semantics of verbs and times in generative semantics and in Montague's PTQ*, Dordrecht, Reidel.
- (1986) «The effects of aspectual class on the temporal structure of discourse: semantics or pragmatics?», *Linguistics and Philosophy* 5, pp. 23-33.
- FLEISCHMAN, S. (1985) «Discourse functions of tense-aspect opposition in narrative: toward a theory of grounding», *Linguistics* 23, 6, pp. 851-882.
- (1990) *Tense and narrativity: from medieval performance to modern fiction*, Austin, University of Texas Press.
- FLUDERNIK, M. (1991) «The historical present tense yet again: tense switching and narrative dynamics in oral and quasi-oral storytelling», *Text* 11, 3, pp. 365-397.
- HINRICHS, E. (1981/1986) «Temporal anaphora in discourse», *Linguistics and Philosophy* 9, pp. 63-82.
- HOOPER, R. (1998) «Universals of narrative pragmatics: a Polynesian case study», *Linguistics* 36, pp. 119-160.
- HOPPER, P. J. (1979) «Aspect and foregrounding in discourse» dins Givón, T. ed., *Discourse and Syntax*, Syntax and Semantics 12, Nova York, Academic Press, pp. 213-241.
- HOPPER, P. J. i THOMPSON, S. (1980) «Transitivity in grammar and discourse», *Language* 56, 2, pp. 251-299.
- ISENBERG, H. (1987) «Cuestiones fundamentales de tipología textual», dins Bernárdez, E. ed., *Lingüística del texto*, Madrid, Arco Libros, pp. 95-129 (original a *Linguistische Studien* 112, Berlín, 1983).
- JACKENDOFF, R. (1991) «Parts and boundaries», dins Levin, B. i Pinker, S. ed., *Lexical and conceptual semantics*, *Cognition* 41, pp. 9-45.
- KENNY, A. (1963) *Action, emotion, and will*, Londres, Routledge i Kegan Paul.
- LABOV, W. (1972) «The transformation of experience in narrative syntax», dins Labov, W. ed., *Language in the inner city*, Filadèlfia, University of Pennsylvania Press, pp. 354-396.
- LABOV, W. i WALETSKY, J. (1967) «Narrative analysis: oral versions of personal experience», dins Helm, J. ed., *Essays on the verbal and visual arts*, Washington, University of Washington Press.
- LANGACKER, R. W. (1990) *Concept, image, and symbol. The cognitive basis of grammar*, Berlín, Mouton de Gruyter.
- LONGACRE, R. E. (1981) «A spectrum and profile approach to discourse analysis», *Text* 1, 4, pp. 337-359.
- MAINGUENEAU, D. i SALVADOR, V. (1995) *Elements de lingüística per al discurs literari*, València, Tàndem.

- PAYRATÓ, L. ed. (1998) *Oralment. Estudis de variació funcional*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Secció de Lingüística Catalana de la Universitat de Barcelona.
- PÉREZ SILDANYA, M. (2000) «Notes per a una estilística dels temps verbals», *Caplletra* 29, pp. 83-103.
- POLANYI, L. (1988) «A formal model of the structure of discourse», *Journal of Pragmatics* 12, pp. 601-638.
- PUSTEJOVSKY, J. (1991) «The syntax of event structure», dins Levin, B. i Pinker, S. ed., *Lexical and conceptual semantics*, *Cognition* 41, pp. 9-45.
- REINHART, T. (1984) «Principles of gestalt perception in the temporal organization of narrative texts», *Linguistics* 22, 6, pp. 779-809.
- SILVA-CORVALÁN, C. (1983) «Tense and aspect in oral Spanish narrative: context and meaning», *Language* 59, 4, pp. 760-780.
- SMITH, C. S. (1991) *The parameter of aspect*, Dordrecht, Kluwer.
- (1999) «Activities: states or events?», *Linguistics and Philosophy* 22, pp. 479-508.
- TENNY, C. L. (1994) *Aspectual roles and the syntax-semantics interface*, Dordrecht, Kluwer.
- VENDLER, Z. (1957) «Verbs and times», *Philosophical Review* 66, pp. 143-160. Revisat a Vendler, Z. (1967), *Linguistics in Philosophy*, Cornell, Cornell University Press.
- VERKUYL, H. J. (1989) «Aspectual classes and aspectual composition», *Linguistics and Philosophy* 12, pp. 39-94.
- WALLACE, S. (1982) «Figure and ground: the interrelationship of linguistic categories», dins Hopper, P. H. ed., *Tense-Aspect*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 201-226.

